ЦИВІЛЬНО-ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ОКРЕМИХ СФЕР СУСПІЛЬНИХ ВІДНОСИН

УДК 349.42:631.147

DOI: 10.31733/2078-3566-2020-3-52-57

Віктор МУШЕНОК[©]

доктор юридичних наук, доцент
(Київський національний
торговельно-економічний університет)

ПРАВОВА ОХОРОНА ПРИРОДНИХ РЕСУРСІВ ВІД НЕГАТИВНОГО ВПЛИВУ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

У статті на підставі аналізу окремих норм Закону України «Про Основні засади (стратегію) державної екологічної політики України на період до 2030 року» здійснено дослідження стану нормативно-правового регулювання мінімізації негативного впливу виробничої діяльності сільськогосподарських суб'єктів на природні ресурси та надано пропозиції щодо вдосконалення окремих норм зазначеного вище закону в частині запровадження заходів, зниження негативного впливу на довкілля результатів інтенсифікації процесів у сільському господарстві.

Ключові слова: довкілля, екологізація законодавства, правова охорона, природні ресурси, сільськогосподарська діяльність.

Постановка проблеми. В Україні здійснюють комплексні заходи державної підтримки процесу виробництва, переробки, зберігання та реалізації сільськогосподарської продукції як важливого ресурсу для забезпечення продовольчої безпеки, що є важливим елементом національної безпеки. Відповідно, забезпечення підтримки сільськогосподарських товаровиробників та соціально-економічний розвиток сільських територій отримали закріплення в низці нормативно-правових актів нашої держави.

Однак визначена державою пріоритетність нормативно-правового регулювання виробництва матеріальних ресурсів (продукції рослинництва, тваринництва, рибництва, бджільництва тощо) сільськогосподарськими суб'єктами, на нашу думку, мінімізувала державний контроль за збереженням стану природних ресурсів, яким завдається шкода у процесі застосування технологій сучасного інтенсивного сільськогосподарського виробництва. Зазначена негативна тенденція суспільно-економічного розвитку підлягає нормативно-правовому врегулюванню, оскільки засоби забезпечення такого розвитку прямо суперечать нормі ст. 50 Конституції України про право кожного «на безпечне для життя і здоров'я довкілля та вільного доступу до інформації про стан довкілля, про якість харчових продуктів...» [1].

Аналіз публікацій, у яких започатковано розв'язання цієї проблеми. Загальні питання правової охорони природних ресурсів та мінімізації негативного впливу на них у результаті виробничої сільськогосподарської діяльності протягом значного історичного періоду стали предметом дослідження таких представників адміністративної, екологічної, аграрної правової науки, як В. І. Андрейцев, М. М. Бринчук, С. І. Бугера, О. Л. Дубовик, Н. Г. Жаворонкова, В. А. Зуєв, І. І. Каракаш, Т. О. Коломоець, І. П. Кузьмич, В. І. Курило, В. В. Носік, Д. С. Піддубна, О. Ю. Піддубний, В. І. Семчик, Н. І. Титова, В. Ю. Уркевич, М. В. Шульга, В. З. Янчук та ін.

Деталізуючи стан дослідження проблематики, зазначимо, що більш новітні публі-

© Мушенюк В.В., 2020

ORCID iD: <https://orcid.org/0000-0003-0411-7567>

mushenook@gmail.com

кації науковців-правників присвячені аналізу недостатньо врегульованих законодавством двох основних складових правового регулювання суспільно-економічних відносин в аграрній сфері: 1) власності на природні ресурси – як юридичній категорії (еколого-правові аспекти земельної реформи [2]; адміністративно-правовому регулюванню земельних відносин [3]; праву власності на природні об'єкти та їх ресурси [4]; праву на окремі види природних ресурсів [5] тощо; 2) раціональному використанню природних ресурсів – перехід суб'єктів сільськогосподарського виробництва на інтенсивний шлях розвитку [6]; державна підтримка сільського господарства [7, 8]; здійснення органічного господарювання та поява нових екологічних загроз: зміна клімату, виникнення парникового ефекту, використання генетично модифікованих організмів та нових біотехнологій тощо [9–14].

Аналіз позицій зазначених вище та інших вітчизняних науковців щодо рівня правового регулювання охорони природних ресурсів під час організації та здійснення сільськогосподарської діяльності дає можливість сформулювати висновки про те, що основна проблема полягає не лише в недостатньому правовому регулюванні суспільно-економічних відносин у цій сфері, а й у недотриманні та незнанні сільськогосподарськими виробниками наявних регулятивних, рекомендаційних та заборонних норм чинного вітчизняного законодавства.

Усвідомлення необхідності подальшого вдосконалення (екологізації) законодавства, яке може регулювати ступінь негативного впливу виробників сільськогосподарської продукції на природні ресурси як засоби такого виробництва та їх збереження й відновлення, є не в повній мірі вирішеною частиною загальної проблематики державного правового регулювання вітчизняних екологічних відносин та викликає інтерес автора до їх наукового дослідження.

Мета статті – дослідження стану правового регулювання уникнення та мінімізації негативного впливу на природні ресурси в результаті діяльності суб'єктів сільськогосподарського виробництва та визначення перспектив удосконалення окремих норм (рекомендаційних приписів) вітчизняного аграрно-екологічного законодавства.

Виклад основного матеріалу. Охорона довкілля в системі реалізації соціально-економічних функцій сільськогосподарського виробництва як виду суспільно корисної діяльності являє собою систему правових, організаційно-господарських, економічних та інших заходів, спрямованих на раціональне використання, збереження та відтворення всіх видів природних ресурсів, запобігання негативного впливу виробничої та інших видів діяльності в сільському господарстві на навколишнє середовище й ліквідацію таких наслідків. Виходячи з цього авторського твердження, із метою більш детального дослідження комплексної проблеми правової охорони довкілля від негативного впливу сільськогосподарської діяльності, здійснимо теоретико-правовий аналіз такої дефініції дослідження, як «природні ресурси», та окреслимо основні аспекти їх взаємодії із сільським господарством як видом суспільно-економічної діяльності.

У межах досліджуваної проблематики характеристику категорії «природні ресурси» доцільно надати, використовуючи Закон України «Про охорону навколишнього природного середовища» від 25 червня 1991 року № 1264-ХІІ, у якому зазначено, що «державній охороні і регулюванню використання на території України підлягають природні ресурси, як залучені в господарський обіг, так і не використовувані в економіці в даний період (земля, надра, води, атмосферне повітря, ліс та інша рослинність, тваринний світ)» (стаття 5) [15].

Оскільки сільськогосподарські виробники постійно перебувають у тісній взаємодії з різними видами природних ресурсів, то відносини між такими суб'єктами та об'єктами слід характеризувати як відносини взаємозалежності. Адже здійснення сільськогосподарської діяльності впливає на навколишнє середовище, але одночасно й обумовлено існуванням його природних ресурсів, необхідних для забезпечення кількісного та якісного заняття рослинництвом і тваринництвом. Тобто від стану природних ресурсів безпосередньо залежить якість і рівень розвитку сільськогосподарського виробництва. Як приклад зазначимо, що неналежний стан земельних ресурсів може призвести до зміни екосистеми та, відповідно, вилучення із сільськогосподарського використання значної частини території земель сільськогосподарського призначення.

Отже, природні ресурси є ключовими чинниками здійснення сільськогосподарської діяльності, а їх «складне переплетення в межах географічних і біологічних систем сприяє збереженню не тільки своєрідності ландшафту, а й біорізноманіття, яке відіграє

найважливішу роль, забезпечуючи наявність і сталість генетичних ресурсів, необхідних для здійснення сільськогосподарської діяльності» [16, с. 457].

Наразі, узагальнюючи взаємозв'язки природних ресурсів та сільського господарства, зазначимо, що в основі останнього лежить інтенсивне використання різних природних ресурсів, що безпосередньо впливає на їх якісний стан, а тому підлягає державному нормативно-правовому врегулюванню, контролю та підтримці.

Слід вказати, що з цього приводу знаходимо підтвердження авторської позиції серед інших представників вітчизняної наукової спільноти. Зокрема, у межах дослідження широкого кола взаємозв'язків аграрних та інших видів правовідносин Х. А. Григор'єва визначає «серед обставин і факторів, що обумовлюють потребу у державній підтримці сільського господарства, є екологічні: інтенсифікація виробництва, яка тягне за собою збільшення навантаження на навколишнє природне середовище» [8, с. 13].

Розширюючи цю наукову позицію, зазначимо, що такий негативний вплив на стан природних ресурсів носить комплексний характер. Цей вплив не обмежується лише земельними та водними ресурсами, оскільки виробництво та застосування в сільськогосподарському виробництві хімічних і мінеральних добрив, засобів захисту рослин, стимуляторів росту тощо викликають загибель птахів, дрібних тварин і навіть створюють загрозу здоров'ю людини. Тобто сучасні «традиції» сільськогосподарських виробників щодо порушення технології вирощування рослинницької продукції, недотримання норм застосування агрохімікатів тощо неодмінно призводять до забруднення ґрунтів, вод, атмосферного повітря, знищення представників пташиного, тваринного світу та людини як біологічної істоти шляхом накопичення залишку цих шкідливих речовин у навколишньому природному середовищі, продуктах харчування й кормах для тварин.

Здійснена авторська характеристика сучасного стану проресурсно-аграрних відносин актуалізує проблематику вдосконалення нормативно-правового регулювання впливу сільськогосподарської виробничої діяльності на довкілля в цілому та на окремі природні ресурси, чим доповнює цілісність картини про стан екологічної проблематики в аграрній сфері.

У Законі України «Про Основні засади (стратегію) державної екологічної політики України на період до 2030 року» від 28 лютого 2019 року № 2697-VIII, який, набравши чинності з 01 січня 2020 року, наразі є основним нормативно-правовим актом, що регулює питання пріоритетності збереження довкілля та подолання незбалансованої експлуатації природних ресурсів, міститься лише часткова інформація про проблеми негативного впливу сільськогосподарського виробництва на стан природних ресурсів: «...порушення екологічно збалансованого співвідношення між категоріями земель, надмірна розораність території та порушення природного процесу ґрунтоутворення, використання недосконалих технологій в сільському господарстві, орієнтація на досягнення коротко- та середньострокових економічних вигод, ігноруючи природоохоронну складову та негативні наслідки у довгостроковій перспективі» [17].

Подібний стан правового регулювання проресурсно-аграрних відносин у частині охорони природних ресурсів від негативного впливу факторів сільськогосподарського виробництва здійснюється переважно нормами екологічного законодавства. На рівні законодавчих актів у більшості випадків ці норми носять загальний характер, майже не встановлюючи будь-яких особливостей для сфери сільськогосподарського виробництва. Питання про розвиток спеціального правового регулювання та про екологізацію норм вітчизняного аграрного законодавства за очевидного посилення на навколишнє середовище негативного впливу процесів сільськогосподарського виробництва не втрачає актуальності.

Виходячи з викладеного вище, із метою вдосконалення системи нормативно-правового регулювання охорони природних ресурсів та правової мінімізації негативного впливу на них сільськогосподарської діяльності, ми пропонуємо внести доповнення до Основних засад (стратегії) державної екологічної політики України на період до 2030 року такого змісту:

1. Доповнити абзац «Охорона земель і ґрунтів» Розділу I «Існуючі проблеми та сучасний стан довкілля в Україні» інформацією про вплив сільськогосподарської діяльності на ґрунти в разі застосування сучасних хімічних добрив і засобів захисту рослин у процесі використання сільськогосподарських земель. Зокрема, необхідно вказати, що підвищення продуктивності орних земель та отримання високих і стабільних урожаїв галузі рослинництва можливі тільки за умови внесення достатніх доз мінеральних та

органічних добрив, що забезпечують позитивний баланс основних елементів живлення. Збалансованість та обсяги їх застосування набувають першорядного значення. Завдяки збільшенню обсягів застосування мінеральних та органічних добрив намітається позитивні тенденції поліпшення агрохімічних властивостей ґрунтів, очищення підземних вод, поліпшення стану інших природних ресурсів.

У подальшій перспективі на законодавчому рівні слід також забезпечити обмеження негативного впливу, який може здійснювати на навколишнє середовище використання мінеральних та органічних добрив. Адже такий вплив може в перспективі проявлятися не лише погіршенням якості ґрунтів, поверхневих і підземних вод, а й рослинницької продукції. Як зазначають В. К. Збарський і В. І. Мацибора, «використання мінеральних та органічних добрив поки не має значних екологічних наслідків, так як внесення в даний час обсягів добрив відповідають або нижче потребностей сільськогосподарської галузі» [6, с. 116].

2. Із метою законодавчого закріплення в перспективі напряму технологічного розвитку сільського господарства (зокрема галузі рослинництва) шляхом упровадження технологій із біологізації (екологізації) землеробства та забезпечення виробництва органічної сільськогосподарської продукції, доповнити Розділ III «Стратегічні цілі та завдання» абзацом Ціль 6. «Охорона природних ресурсів від негативного впливу сільськогосподарської діяльності» такого змісту:

«Серед заходів зниження негативного впливу на природні ресурси в процесі інтенсифікації сільськогосподарського виробництва необхідно здійснити: 1) напрацювання науково обґрунтованих схем розміщення економічно доцільних видів виробництва сільськогосподарської продукції з урахуванням ґрунтово-кліматичних умов; 2) технічне переоснащення з переходом на адаптивні ресурсозберіжні технології в рослинництві, тваринництві та переробці сільськогосподарської продукції; 3) розвиток системи спостережень за станом земель (ґрунтів), поверхневих і підземних вод, дикої фауни та флори, а також за виникненням та інтенсивністю джерел їх забруднення; 4) досягнення та підтримання оптимальних агрохімічних властивостей земель сільськогосподарського призначення; 5) реалізацію заходів щодо боротьби з деградацією та хімічним забрудненням ґрунтів, у тому числі розробку (за зразком країн-членів Європейського Союзу) регламентів використання земель сільськогосподарського призначення, що забезпечують збереження ґрунтової родючості, запобігання водної та вітрової ерозії, змиву мінеральних добрив у водойми та ґрунтові води; 6) розширення обсягів використання екологічно безпечних механізмів захисту рослин від хвороб, шкідників і бур'янів, заснованих на широкому використанні агротехнічних і біологічних методів захисту; 7) розробку і впровадження в сільськогосподарське виробництво безвідходних і маловідходних технологій, а також збільшення площ земель сільськогосподарського призначення для здійснення органічного, біологічного, біодинамічного землеробства та ведення органічного сільськогосподарського виробництва; 8) недопущення скидання в атмосферу, відкриті земельні ділянки та водойми відходів виробництва й переробки сільськогосподарської продукції; 9) збереження наявних та відновлення втрачених сільськогосподарських земель; 10) охорону та стале використання біорізноманіття як основи генетичних ресурсів рослин і тварин для сталого ведення сільського господарства тощо».

Висновки. Під час зростання антропогенного навантаження з боку сільського господарства на природні ресурси екологічна складова в аграрній політиці держави повинна набувати пріоритетного значення. Активна інтенсифікація сільськогосподарського виробництва вимагає вироблення чітких критеріїв визначення стану екологічної безпеки, закріплення в законодавстві понять і вимог щодо ефективної охорони природних ресурсів. Тобто правова охорона природних ресурсів від негативного впливу сільськогосподарської діяльності повинна являти собою законотворчу та виконавчу діяльність державних органів, а також правомірні дії юридичних осіб та громадян, які спрямовані на збереження та відновлення навколишнього природного середовища, раціональне використання природних ресурсів та їх відтворення, запобігання забрудненню, деградації, пошкодженню, виснаженню, руйнуванню, знищенню та іншому шкідливому впливу, а також ліквідації його наслідків.

Конкретизація дій органів державної влади у сфері охорони природних ресурсів від негативного впливу сільськогосподарської діяльності, а також зацікавленість у їх здійсненні самими сільськогосподарськими виробниками полягає в напрацюванні та законодавчому затвердженні функціонування спеціальних фондів раціонального вико-

ристання природних ресурсів, наданні пільгових кредитів на здійснення природоохоронних заходів, забезпечення пільгового оподаткування, цільового фінансування екологічних програм, здійснюваних суб'єктами аграрного сектору економіки України з державного та місцевих бюджетів.

Перспективами подальших наукових досліджень є вивчення та запровадження у вітчизняне законодавство передового досвіду правового регулювання природоресурсно-аграрних відносин у країнах Європейського Союзу. Адже в європейській еколого-аграрній політиці охорона довкілля значиться серед основних функцій організації та здійснення сільськогосподарської діяльності, оскільки здійснення такої діяльності в сучасних умовах є неможливим без використання спеціальних правових заходів природоохоронного характеру.

Список використаних джерел

1. Конституція України від 28 червня 1996 р. 254к/96-ВР. URL: zakon.rada.gov.ua.
2. Андрейцев В. И. Земельная реформа: Приватизация. Экология. Право: сб. эксклюзивных очерков и нормативно-правовых актов. Киев, 1997. 256 с.
3. Курило В. І., Світличний О. П., Кичилук Т. С., Хуторянський О. В. Проблеми адміністративно-правового регулювання земельних відносин в Україні: монографія. Київ: НУБіП України, 2014. 568 с.
4. Каракаш І. І. Право власності на природні об'єкти та їх ресурси в Україні: монографія. Одеса: Юридична література, 2017. 438 с.
5. Землі сільськогосподарського призначення: права громадян України: наук.-навч. посібн. / за ред. д. ю. н., проф. Н. І. Титової. Львів: ПАІС, 2005. 368 с.
6. Економіка сільського господарства / за ред. В. К. Збарського і В. І. Мацибори. Київ: Аграр Медіа Груп, 2013. 314 с.
7. Курило В. І., Мушенюк В. В. Фінансово-правове регулювання державної підтримки сільськогосподарського виробництва в Україні: стан та перспективи удосконалення: монографія / за заг. ред. В. І. Курила. Ніжин, 2012. 160 с.
8. Григор'єва Х. А. Державна підтримка сільського господарства України: проблеми правового забезпечення: монографія. Херсон: Видавничий дім «Гельветика», 2019. 596 с.
9. Піддубна Д. С. Органічне господарювання: наукова концепція аграрно-екологічних та цивільно-господарських відносин: монографія. Кривий Ріг: Вид. Р. А. Козлов, 2017. 254 с.
10. Піддубна Д. С. Правове регулювання органічного господарювання: навч. посібн. Кривий Ріг: Вид. Р. А. Козлов, 2017. 679 с.
11. Піддубна Д. С., Шеховцова В. В., Куракін О. М. Економіко-правова безпека суб'єктів органічного господарювання: підручник / за заг. ред. д. ю. н. проф. А. П. Гетьмана. Київ: ВД «Дакор», 2019. 364 с.
12. Піддубний О. Ю. Проблеми правовідносин у сфері біотехнологій: монографія. Київ: Ірідіум, 2014. 351 с.
13. Дейнега М. А., Краснова Ю. А., Новак Т. С., Піддубний О. Ю. Правове регулювання екологічної безпеки у сільському господарстві. Київ: Видавничий центр НУБіП України, 2015. 350 с.
14. Піддубний О. Ю. Проблеми правовідносин у сфері біотехнологій: монографія. Київ: Ірідіум, 2014. 351 с.
15. Про охорону навколишнього природного середовища: Закон України від 25 червня 1991 р. № 1264-ХІІ. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1264-12>.
16. Кузьмич І. П., Манкевич І. П., Шингель Н. А., Шаршун Е. В. Правовые проблемы обеспечения устойчивого развития сельских территорий и эффективного функционирования агро-промышленного комплекса / науч. ред. И. П. Кузьмич. Минск: Бизнесофсет, 2013. 480 с.
17. Про Основні засади (стратегію) державної екологічної політики України на період до 2030 року: Закон України від 28 лютого 2019 р. № 2697-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2697-19>.

Надійшла до редакції 20.05.2020

References

1. Konstytutsiya Ukrayiny vid 28 chervnya 1996 r. 254k/96-VR [The Constitution of Ukraine dated June 28, 1996 254k/96-VR]. URL: zakon.rada.gov.ua [in Ukr.].
2. Andreytsev V. Y. Zemelnaya reforma: Pryvatyzatsyya. Ekolohyya. Pravo. [Land reform: Privatization. Ecology. Right.]: sb. éksklyuzyvnykh ocherkov y normatyvno-pravovykh aktov. Kiev, 1997. 256 s. [in Ukr.].
3. Kurylo V. I., Svitlychnyy O. P., Kychylyuk T. S., Khutoryansky O. V. Problemy administrativno-pravovoho rehulyuvannya zemelnykh vidnosyn v Ukrayini [Problems of administrative and legal regulation of land relations in Ukraine]: monohrafiya. Kyiv: NUBiP Ukrayiny, 2014. 568 s. [in Ukr.].

4. Karakash I. I. Pravo vlasnosti na pryrodni obyekty ta yikh resursy v Ukraini [Ownership of natural objects and their resources in Ukraine]: monohrafiya. Odesa: Yurydychna literatura, 2017. 438 s. [in Ukr.].
5. Zemli silskohospodarskoho pryznachennya: prava hromadyan Ukrainy [Agricultural lands: the rights of citizens of Ukraine. Scientific and educational manual]: naukovy-navchalnyy posibnyk / za red. d. yu. n., prof. N. I. Tytovoyi. Lviv: PAIS, 2005. 368 s. [in Ukr.].
6. Ekonomika silskoho hospodarstva [Economics of agriculture] / za red. V. K. Zbarskoho i V. I. Matsyory. Kyiv: Ahrar Media Hrup, 2013. 314 s. [in Ukr.].
7. Kurylo V. I., Mushenok V. V. Finansovo-pravove rehulyuvannya derzhavnoi pidtrymky silskohospodarskoho vyrobnytstva v Ukraini: stan ta perspektyvy udoskonalennya [Financial and legal regulation of state support of agricultural production in Ukraine: status and prospects for improvement]: monohrafiya / za zah. red. V. I. Kuryla. Nizhyn, 2012. 160 s. [in Ukr.].
8. Hryhoryeva Kh. A. Derzhavna pidtrymka silskoho hospodarstva Ukrainy: problemy pravovoho zabezpechennya [State support of agriculture of Ukraine: problems of legal support]: monohrafiya. Kherson: Vydavnychy dim «Helvetyka», 2019. 596 s. [in Ukr.].
9. Pidubna D. S. Orhanichne hospodaryuvannya: naukova kontseptsiya ahrarno-ekolohichnykh ta tsyvilno-hospodarskykh vidnosyn [Organic management: scientific concept of agrarian-ecological and civil-economic relations]: monohrafiya. Kryvyi Rih: Vyd. R. A. Kozlov, 2017. 254 s. [in Ukr.].
10. Pidubna D. S. Pravove rehulyuvannya orhanichnoho hospodaryuvannya [Legal regulation of organic farming]: navchalnyy posibnyk. Kryvyi Rih: Vyd. R. A. Kozlov, 2017. 679 s. [in Ukr.].
11. Pidubna D. S., Shekhovtsova V. V., Kurakin O. M. Ekonomiko-pravova bezpeka subyektiv orhanichnoho hospodaryuvannya [Economic and legal security of organic businesses]: pidruchnyk / za zah. red. d. yu. n. prof. A. P. Hetmana. Kyiv: VD «Dakor», 2019. 364 s. [in Ukr.].
12. Pidubnyy O. Yu. Problemy pravovidnosyn u sferi biotekhnolohiy [Problems of legal relations in the field of biotechnology]: monohrafiya. Kyiv: Irydium, 2014. 351 s. [in Ukr.].
13. Deyneha M. A., Krasnova Yu. A., Novak T. S., Pidubnyy O. Yu. Pravove rehulyuvannya ekolohichnoyi bezpeky u silskomu hospodarstvi [Legal regulation of environmental safety in agriculture]. Kyiv: Vydavnychy tsentr NUBiP Ukrainy, 2015. 350 s. [in Ukr.].
14. Pidubnyy O. Yu. Problemy pravovidnosyn u sferi biotekhnolohiy [Problems of legal relations in the field of biotechnology]: monohrafiya. Kyiv: Irydium, 2014. 351 s. [in Ukr.].
15. Pro okhoronu navkolyshnoho pryrodnoho seredovyscha: Zakon Ukrainy vid 25 chervnya 1991 r. № 1264-XII. [On environmental protection: Law of Ukraine of June 25, 1991 № 1264-XII]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1264-12> [in Ukr.].
16. Kuzmich Y. P., Mankevych Y. P., Shynhel N. A., Sharshun E. V. Pravovye problemy obespecheniya ustoychivoho razvytya selskykh terrytoriy y éffektyvnoho funktsionirovaniya ahropromyshlennoho kompleksa [Legal problems of ensuring sustainable development of rural areas and efficient functioning of the agro-industrial complex] / nauch. red. Y. P. Kuzmich. Mynsk: Byznosofset, 2013. 480 s. [in Rus.].
17. Pro Osnovni zasady (stratehiyu) derzhavnoi ekolohichnoyi polityky Ukrainy na period do 2030 roku: Zakon Ukrainy vid 28 lyutoho 2019 r. № 2697-VIII [On the Basic Principles (Strategy) of the State Environmental Policy of Ukraine for the period up to 2030: Law of Ukraine of February 28, 2019 № 2697-VIII]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2697-19> [in Ukr.].

SUMMARY

Viktor V. Mushenok. Legal protection of natural resources from the negative impact of agricultural activity. The article considers the existing mechanisms of legal regulation of the impact of agricultural activities on the environment, as well as the preservation of natural resources necessary to ensure quantitative and qualitative employment in crop production and animal husbandry in agriculture. The position that the quality and level of development of agricultural production directly depends on the state of natural resources is confirmed. The generalization is made that the development of special legal regulation of greening of the norms of the domestic agrarian legislation at obvious strengthening of influence on environment of negative influence of processes of agricultural production does not lose urgency.

The following proposals for improving certain provisions of the Law of Ukraine «On the Basic Principles (Strategy) of the State Environmental Policy of Ukraine for the period up to 2030» are provided. Legislative consolidation of measures is proposed: reduction of negative impact on the environment of the results of intensification of processes in agriculture; technological development of agricultural production in the field of crop production through the introduction of technologies for biologization (greening) of agriculture and ensuring the production of organic agricultural products; increasing the productivity of arable land and obtaining high and stable yields of the crop industry, provided that sufficient doses of mineral and organic fertilizers, etc. Defined as a prospect for further research – the study and borrowing from domestic legislation of best practices of legal regulation of agricultural relations in the European Union.

Keywords: environment, greening of legislation, legal protection, natural resources, agricultural activity.